

Correctievoorschrift VWO

2010

tijdvak 1
extra afnamemoment

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Pracht, praal en grandeur

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- via de dansmeesters, die aan de belangrijke hoven (met name in Frankrijk, Spanje en Engeland) werden uitgenodigd
- via de politiek van het uithuwelijken onder de hoogste elite: daardoor nam men modes van elkaar over, ook die van de hofdans
- via dansinstructieboeken van de Italiaanse dansmeesters, die sinds de uitvinding van de boekdrukkunst ook in landen en/of hoven buiten Italië verkrijgbaar waren

per juist antwoord

1

2 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- Apollo(n) is een van de belangrijkste goden uit de Griekse mythologie. Hij werd vroeger geassocieerd met het licht en de zon, het belangrijkste hemellichaam dat het leven op aarde beheerst. Een absoluut monarch als Lodewijk identificeerde zich daarom graag met deze god.
- Apollo is ook de god van de rationele orde en/of het verstand en/of de beheersing: kwaliteiten die voor een koning belangrijk waren.
- Apollo is met zijn lier of citer de god van de kunsten en/of de aanvoerder van de muzen die hij inspireert: Lodewijk was ook op het gebied van de kunsten toonaangevend.

3 maximumscore 2

- kostuum: door de imponerende, overdadige vormgeving met uitbundige en kostbare verentooi en/of rijk gedecoreerd (Romeins) borststuk met wijde, geplooid mouwen en/of uitwaaiend rokje bezet met edelstenen en/of hooggehakte, gedecoreerde schoenen 1
- dans (één van de volgende): 1
  - passen volgens het klassieke vocabulaire dat zich in die tijd ontwikkelde: gekunsteld / minutieus of klein / veel draaien.
  - versierende bewegingen: draaien in de polsen / rondvoeren van het been (rond de jambe) / armbewegingen blijven laag en/of komen niet boven de schouder uit.

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • danshouding (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Zijn voeten staan in een vastgelegde positie (de vierde voetpositie, zoals vastgelegd aan de Koninklijke Academie voor Dans) en/of zijn benen zijn buitenwaarts gedraaid ofwel ‘en dehors’ (wat de basis of uitgangspositie is voor de Franse / westerse academische danstechniek). – Zijn bovenlichaam is ‘in oppositie’ gedraaid ten opzichte van zijn heupen en benen met de linkerarm (en schouder) en het rechterbeen naar voren; dat is een esthetisch ideaal: we zien de koning van voren. • De (gedraaide) houding van de koning is elegant, dynamisch en/of door de verschillende richtingen gecompliceerd. Dit sluit aan bij de schilderkunstige traditie van de barok, waar figuren bij voorkeur in een dynamische pose (en van top tot teen) weergegeven werden en/of waarbij gestreefd werd naar een dynamisch / dramatisch / complex totaalbeeld 	<p>1</p> <p>1</p>
5	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De hofballetten dienden een propagandadoel: ze toonden de rijkdom en allure/pracht en praal van de paleiscultuur te Versailles met Lodewijk als onbetwist heerser daarin, als middelpunt van de aarde, of: de verhalen van de balletten verbeeldden soms militaire / diplomatieke overwinningen. – Door de adel voortdurend bij de (dans)voorstellingen te betrekken, bond Lodewijk hen aan het hof en hield hen zodoende af van mogelijke opstandige plannen. Aan het hof had hij controle over hen. – Door mee te dansen in een hofballet konden de edelen hun positie en aanzien aan het hof verbeteren. 	
	<p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
6	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het achterliggende idee is de wens tot beheersing en/of stilering van het natuurlijke tot een esthetisch, formeel geheel • De tuin is het resultaat van een rationeel ontwerp, waarbij de grilligheid van de natuur wordt bedwongen: de bomen zijn bijvoorbeeld geschoren tot geometrische / conische vormen • Bij de dans zijn uit vrije bewegingsmogelijkheden (in tijd en ruimte) geordende bewegingen ontwikkeld en/of de dans heeft niets te maken met natuurlijk of ‘gewoon’ bewegen: dat blijkt bijvoorbeeld uit het ‘en dehors’ of buitenwaarts draaien van de benen/voeten en/of het kunstzinnig balanceren op een been 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Een buste van Lodewijk (ooit gemaakt om hem te eren) fungeert als waterspuger of een spuwende fontein, dat is vernederend.
- Lodewijk wordt bespuwd en spuwt naar anderen, dat is weinig verheffend.
- Lodewijk bevindt zich in het gezelschap van Stalin en Franco, waardoor hij degradeert of waardoor zijn grandeur (van zonnekoning) wordt geassocieerd met het machtsmisbruik van deze dictatoren.
- Het beeld heeft geen voetstuk en/of Lodewijk lijkt half verdronken en/of als beschouwer kijk je op hem neer.
- ook goed: de associatie met een kikker is vernederend.

per juist antwoord

1

8 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Koons beelden van alledaagse banale onderwerpen en/of de suggestie van goedkope materialen (het is roestvrij staal of brons, maar lijkt plastic) sluiten in het geheel niet aan bij de koninklijke verfijning en rijkdom van Versailles.

of

De tegenstanders interpreteerden het contrast tussen Koons en Versailles als een tegenstelling tussen 'lage' kunst en 'hoge' kunst, waarbij de 'lage' kunst van Koons een onaanvaardbare inbreuk vormde op de 'hoge' kunst van Versailles.

9 maximumscore 2

De argumenten moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Het paleis en de inrichting hebben een barok karakter. De schaal, de luxe en de technisch perfecte uitvoering van Koons' werk kan ook als 'barok' worden gekenmerkt. In die zin vormt Versailles een passend decor.
- Koons' werk wordt gekenmerkt door verwijzingen naar de massacultuur: uitvergroete beelden van alledaagse en voor iedereen herkenbare voorwerpen. Versailles levert een decor dat zodanig contrasteert dat de herkenbaarheid en alledaagsheid van de beelden extra nadruk krijgen.
- Het aan de massacultuur ontleende karakter van de beelden sluit aan bij het karakter van het paleis, omdat dit door de huidige exploitatie zelf inmiddels een object van massacultuur is geworden.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

- Castillo is postmodern omdat hij gebruik maakt van stijlcitaten door (kopieën van) historische bustes in zijn werk op te nemen en/of door in zijn werk commentaar te leveren op historische voorbeelden en/of door een eclectisch beeld te maken van figuratieve bustes op een oneigenlijke / ongewone locatie 1
- Koons is postmodern omdat hij het begrip originaliteit ter discussie stelt en/of terugrijpt op het decoratieve in zijn beelden en/of geen vaststaande normen over esthetiek hanteert 1
- Verschillen tussen kunstenaars zijn hier vanzelfsprekend omdat binnen het postmodernisme geen definities bestaan waaraan kunst en/of kunstenaars moeten voldoen. (Dit vanuit het adagium 'Anything goes') 1

Blok 2 Granida

---

11 maximumscore 3

- het enceneren van tableaux vivants bij belangrijke gebeurtenissen zoals blijde inkomsten, huwelijken, de verwelkoming van een vorst 1
- het verzorgen van voorstellingen met een opvoedkundig karakter, op vaste (religieuze) momenten, om die festiviteiten luister bij te zetten 1
- het bieden van een platform waar de leden zich in eruditie konden onderscheiden van anderen (door middel van dichtwedstrijden etc.) 1

12 maximumscore 3

drie van de volgende tegenstellingen:

- losbandig leven <> geregeld leven
- edel van geboorte <> edel van hart
- trouw aan heer <> trouw aan geliefde
- de leugen <> de waarheid
- aardse liefde <> eeuwige/hemelse liefde
- vrijheid <> gebondenheid / gehoorzaamheid
- moed <> lafheid

per juist antwoord 1

13 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In de Nederlanden hoefde men zich niet tegen de hofdecadentie af te zetten, omdat deze nauwelijks bestond.

of

De culturele elite in de Nederlanden bestond vooral uit burgers en niet, zoals in Italië, uit hovelingen. Voor deze Hollandse elite zou de kritiek op de hofdecadentie nauwelijks interessant geweest zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
14	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grote delen zijn gesproken, zonder muziek: in een echte opera wordt (vrijwel) alle tekst gezongen • Voor Granida zijn bestaande melodieën gebruikt: voor een echte opera wordt de muziek speciaal gecomponeerd (door één componist), of: voor Granida zijn allerlei verschillende melodieën van verschillende herkomst gebruikt: een opera wordt als één geheel gecomponeerd 	<p>1</p> <p>1</p>
15	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Muziek kan de sfeer van het verhaal versterken/ondersteunen/optuigen. – Muziek kan door toevoeging van een lied achtergrondinformatie of aanvulling op het verhaal geven, de gebeurtenissen toelichten of uitdiepen (commentaarfunctie). – Muziek kan iets oproepen of verwijzen naar iets wat op dat moment niet op het toneel aanwezig is. – In het algemeen kan muziek vervreemdend werken als het verhaal onderbroken wordt, of: muziek kan het totaal minder realistisch maken. 	
	per juist antwoord	1
16	<p>maximumscore 1</p> <p>Het was in die tijd de handigste en snelste manier om muziek te verspreiden en/of zo konden toegankelijke liedboekjes zonder partituur verschijnen, omdat iedereen de melodieën kende.</p>	
17	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De liederen (van Hooft) worden (in zeventiende-eeuws Nederlands) gezongen op wijsjes uit de zeventiende eeuw. – De meerstemmigheid is homofoon, zoals in zeventiende-eeuwse (Oud-Hollandse) danssuites, of: stemmen en muziekinstrumenten zijn in de meerstemmige muziek (gelijkwaardig) geïntegreerd. – De klankkleur wordt bepaald door (authentieke of replica's/kopieën van) zeventiende-eeuwse muziekinstrumenten. – De begeleiding bevat een basso continuo. – De muziek bevat elementen met typisch zeventiende-eeuwse kenmerken, zoals de ritmiek, de liedvorm (opbouw) en/of (melodische) omspelingen van de melodie (versieringen) zoals in die tijd gebruikelijk waren. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De rei in *Granida* (is niet anoniem en) heeft een rol binnen het verhaal en is dus direct betrokken bij de gebeurtenissen, of: de rei geeft geen afstandelijk oordeel maar reageert vanuit betrokkenheid bij het verhaal.

19 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Landschappen ontstonden in de zeventiende eeuw in het atelier en hoefden niet de werkelijkheid weer te geven. In het atelier kon op grond van eigen ervaring (reizen naar Italië) of het bestuderen van prenten en/of schilderijen met vreemde landschappen gewerkt worden aan het gewenste resultaat.

20 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Omdat in het stuk het ideaal van het zeventiende-eeuwse burgerlijke huwelijk wordt uitgedragen: Hooft maakt duidelijk dat een avontuurtje of de opgedrongen liefde van een gearrangeerd huwelijk geen sterke basis is voor een goede verbintenis. Oprechte liefde en opofferingsgezindheid overwinnen daarentegen alle problemen, zelfs standsverschillen.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

21 maximumscore 3

drie van de volgende:

- spel van de acteurs: net als een regisseur moet de schilder kiezen welke dramatische handeling hij de figuren wil laten verrichten.
- mise-en-scène: ook de schilder moet nadenken over hoe hij de figuren in een stuk ten opzichte van elkaar en de omgeving wil plaatsen om het drama zo overtuigend mogelijk in beeld te brengen.
- decor: ook de schilder moet kiezen in welke omgeving het drama dat wordt weergegeven zich moet afspelen.
- kader: net als een filmregisseur zal de schilder moeten bepalen hoe hij zijn dramatische scène in beeld wil brengen: in close-up, halftotaal of totaal.

per juist antwoord

1

Blok 3 Statement en provocatie

---

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Duchamp negeert het criterium van het unieke kunstwerk: *Fountain* is geen oorspronkelijk kunstvoorwerp maar een object dat in serie vervaardigd is en/of waarvan er vele bestaan.
- Het criterium van artistieke / esthetische schoonheid: *Fountain* is een urinoir: een banaal voorwerp uit een niet-artistieke werkelijkheid.
- Het criterium van betekenis of inhoud: *Fountain* is een functioneel gebruiksvoorwerp dat als zodanig geen artistieke inhoud of betekenis heeft.
- Het criterium van het kunstambacht: *Fountain* is niet door een kunstenaar en/of niet door Duchamp zelf gemaakt.
- Het criterium van het artistieke materiaal: *Fountain* is niet van brons of marmer, maar een industrieel vervaardigd object van porselein.

per juist antwoord

1

23 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Omdat Duchamp het urinoir tot kunst heeft verheven dwingt hij de beschouwer op een andere manier naar het object te kijken en het te voorzien van een nieuwe betekenis.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- voor (één van de volgende): 1
  - Duchamps presentatie van *Fountain* kan opgevat worden als een duidelijke provocatie. In die zin sluit hij aan bij het dadaïsme dat ook voortdurend op zoek was naar mogelijkheden om het publiek te provoceren.
  - Met zijn *Fountain* geeft Duchamp blijk van weinig respect voor de traditie van de kunst. Ook de dadaïsten hebben deze instelling: ze vinden dat de (gevestigde) kunst heeft meegewerkt aan het failliet van de samenleving en dus vernietigd moet worden.
- tegen (één van de volgende): 1
  - Met zijn *Fountain* was Duchamp er niet op uit anti-kunst te maken of de kunst als belachelijk voor te stellen. Hij wilde nieuwe vragen stellen en de grenzen verleggen en bleef daarbij binnen het domein van de kunst. De dadaïsten zetten zich af tegen de kunst als zodanig omdat zij door de politiek-maatschappelijke situatie (WO I) de relevantie van kunst niet langer erkenden.
  - *Fountain* is een 'readymade' of 'objet trouvé' (een reeds bestaand object) en als zodanig betekenisloos en er spreekt dus geen verzet tegen maatschappelijke wantoestanden uit. Dadaïstische kunstenaars deden en maakten zelf dingen, juist omdat ze op die wijze vorm konden geven aan hun ongenoegen over de wereld.

25 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Dadaïsten werden in de eerste plaats geïnspireerd door de politieke en maatschappelijke situatie van hun tijd. Ze verzetten zich tegen de burgerlijke waarden en fatsoensnormen die voor deze situatie bepalend waren geweest. Hun (anti-)kunst staat in dienst van dit streven, dat zonder publiek niet zoveel zin zou hebben.

26 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Beide werken zijn collages van bestaand alledaags materiaal, dat (schijnbaar) chaotisch en (schijnbaar) willekeurig geordend is 1
- Hergebruik van beelden en het (schijnbaar) chaotisch ordenen daarvan drukken het anti-esthetische uit van de dadaïsten, die niet streefden naar het verrijken van de wereld met nieuwe kunstwerken, maar die zich (met hun anti-kunst) richtten op het ontregelen van het reeds bestaande 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Dadaïsten streefden naar het einde van de kunst door deze te vernietigen en te bespotten. In hun pogingen dit te bereiken creëerden ze nieuwe technieken en mogelijkheden die de (definitie van) kunst in de twintigste eeuw juist enorm hebben uitgebreid.
- Dada streefde het provoceren na van het publiek, dat werd beschimpt en bespottelijk gemaakt. Uiteindelijk leidde dit ertoe dat het publiek juist afkwam op het ontregelende en scandaleuze van wat dada deed. Verontwaardiging maakte zo plaats voor sensatie.
- Dada wilde anti-kunst maken, maar de dadaïstische werken hangen nu in musea en/of hun werk is inmiddels als 'high art' ingelijfd.

per juist antwoord

1

28 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In het fragment zie je Schippers bezig met het uitvoeren van een actie, waarbij niet het maken van een concreet kunstwerk het doel is, maar het zichtbaar maken van een idee (een soort 'feitkunst'). Deze verwarrende en verrassende manier van werken sluit goed aan bij de activistische en onconventionele werkwijze van de dadaïsten.

29 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Sensatiezucht: het publiek wil iets zien wat nog nooit eerder vertoond is.
- Het beperkte aantal voorstellingen: als er maar twee (of drie) voorstellingen zijn, maak je deel uit van een kleine groep die iets bijzonders heeft meegemaakt.
- De exclusiviteit van de voorstelling leidt ertoe dat het publiek zich tot een culturele elite voelt behoren, of: door waardering voor deze voorstelling te hebben kun je laten zien dat je verstand hebt van theater.
- Wim T. Schippers is populair bij een select publiek, dat alleen al op zijn naam afkomt om te zien wat hij nu weer heeft bedacht.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
30	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het decor verbeeldt een huiskamer zoals die in traditionele theaterstukken (bijvoorbeeld in kluchten) wordt vormgegeven (met bankstel, salontafel, dressoir en trap etc.) • De geprojecteerde tekst suggereert een anekdote, zodat de scène die we te zien krijgen een verhaal lijkt te hebben 	<p>1</p> <p>1</p>
31	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: In de jaren zeventig en tachtig was sprake van een democratiseringsbeweging, waarbij niet langer één persoon alle artistieke macht in handen had. Theatergroepen opereerden veel meer als collectief (en bewerkten zelf teksten en improviseerden etc.).</p>	
32	<p>maximumscore 1</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben: Ja, want de setting voldoet aan alle eisen die aan theater gesteld worden: er is een zaal, publiek, decor en spelers, een anekdote en een bepaalde tijdsduur. of Nee, want door het ontbreken van menselijke acteurs mist dit stuk het belangrijkste ingrediënt van theater: de communicatie van de acteurs met het publiek.</p>	
33	<p>maximumscore 1</p> <p>De flashmob sluit aan bij Fluxus, omdat (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de gebeurtenis het dagelijks leven door een onverwachte invalshoek even boven zichzelf verheft. – een alledaagse handeling het karakter van een performance krijgt. – de gebeurtenis de normale gang van zaken op het station ontregelt en enige verwarring veroorzaakt, wat ook bij Fluxus-performances gebeurt. 	
34	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is een duidelijke scheiding tussen het publiek en degene die de act opvoeren. – Degene die de flashmob opvoeren maken gebruik van het theatrale middel van de ‘freeze’. – De uitvoerders van de act staan duidelijk met opzet stil, met als doel dat er naar hen gekeken wordt (dus ze zijn publieksgericht). – De uitvoerders staan niet zomaar stil, maar middenin een actie, wat een dramatisch effect teweegbrengt. 	
	per juist antwoord	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen (voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)

- tekst 1 Egon Friedell, *Kulturgeschichte der Neuzeit* (1929)
zoals geciteerd door Helga Utz in 'Leve de allegorie!' in programmaboekje *Ercole Amante*,
Nederlandse Opera Stichting, 2009
- tekst 3 DBNL
- tekst 4 Philip Hensher in *The Independent*, 20 februari 2008
<http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/features/the-loo-that-shook-the-world- Duchamp-man-ray-picabi-784384.html> geraadpleegd april 2009
- tekst 5 Dietmar Elger, *Dadaïsme*, Taschen 2005
- tekst 6 uit: Myrton de Boer <http://www.xs4all.nl/~johnpiek/schippers/pagina.html> geraadpleegd
april 2009
- tekst 7 Kester Frederiks in *NRC*, 13 februari 1999
- tekst 8 Eveline Brandt in *De Groene Amsterdammer*, 26 februari 1997
- tekst 9 Olaf van Dijk in *DAG*, 26 februari 2008